

בס"ד, כ"ז תשרי התשפ"ז

בכורות כ' – טינוף וחלב כסימני לידה, ומעשר בהמה בשנה אחת

שאלות:

1. אלי קנה עז מגוי וילדה אצלו זכר בתוך שנתה הראשונה. האם הוא בכור?

טינוף כסימן ללידה

- הגמרא מביאה ברייתא שמפרטת את דברי רבי ישמעאל שראינו בדף הקודם, בעז בשנתה הראשונה, ברחל בשנה שנייה ובפרה ובחמורה בשלישית הוולד ודאי בכור, ואחר כך ספק. ורבי יוסי בר' יהודה אמר שבחמורה הגבול הוא השנה הרביעית.
- וכשאמרו את הדברים לפני רבי יהושע הוא אמר לומר לרבי ישמעאל שטעה: כי למדנו שסימן הוולד בבהמה דקה הוא טינוף (הפלה מוקדמת), בבהמה גסה שליא ובאשה שפיר ושליא.
- רבי יהושע עצמו חלק על רבי ישמעאל באופן אחר מהדברים ששמע, ואמר שלדעתו עז שטינפה בת שישה חודשים יכולה ללדת בתוך שנתה, ורחל שטינפה בת שנתה יכולה ללדת בתוך שתיים. והגמרא תברר את המחלוקת.
- רבי עקיבא אמר: אני לא דן בצורה הזו, אלא כל שידוע שביכרה אין כאן לכהן כלום, וכל שלא ביכרה הרי זה לכהן, ובספק יאכל במומו לבעלים.

הגמרא מבררת את המחלוקת ושואלת במה נחלקו רבי ישמעאל ורבי יהושע בשם חכמים? ומנסה לענות שנחלקו אם טינוף פוטר. שרבי ישמעאל סובר שגם אם הבהמה טינפה בתוך שנתה זה לא נקרא בכור, ולכן הולד הבריא בתוך השנה הראשונה הוא בכור. אבל הגמרא דוחה את הניסיון: כי כשרואים טינוף לדעת הכול הוא פוטר. הם נחלקו אם חוששים שמא היה טינוף: רבי ישמעאל סובר שלא חוששים, ולכן הוולד ודאי בכור, ורבי יהושע סובר שחוששים, ולכן הוא ספק.

הגמרא מקשה: האם רבי ישמעאל באמת לא חושש למיעוט? והרי רבא אמר שהוא סובר כרבי מאיר, שחושש למיעוט! ועונה שהוא חושש למיעוט רק לחומרה, כדי להפוך לספק, למשל אחרי שעברה שנה הוא מחמיר וחושש למיעוט שלא יולדות בשנה הראשונה, ואומר שהולד ספק בכור. אבל תוך כדי השנה, שהחשש למיעוט של טינוף הוא לקולא, להעמיד כספק ולפטור מבכורה, הוא לא חושש ואומר שהוא בכור ודאי.

ואפשרות נוספת לפרש שרבי ישמעאל חושש גם לקולא, והם נחלקים אם עז שטינפה חוזרת ויולדת בתוך שנתה: לדעת רבי ישמעאל לא, ולכן מי שילדה בתוך שנתה ודאי לא טינפה, ולדעת רבי יהושע כן.

○ הגמרא שואלת מה ההבדל בין מה שרבי יהושע שמע מרבתי לבין דעתו שלו ("ואני לא אומר כך"), והרי בשניהם עז שטינפה יכולה ללדת בתוך שנתה! הגמרא מביאה שלושה הסברים אפשריים למקרה שבו הם יחלקו אם הבהמה יכולה ללדת בתוך שנה.

■ הגמרא עונה באפשרות הראשונה, שנחלקו בעז שטינפה בתחילת החודש השביעי. לפי מה שקיבל, לא ייתכן שתלד בתוך שנתה, כי זעירי אמר שאחרי טינוף אין בהמה מתעברת שלושים יום, ובהמה דקה יולדת אחרי חמישה חודשים שלמים, ולכן לא תוכל יותר ללדת בתוך השנה הראשונה. ולפי דעתו שלו ייתכן שתלד, כי הוא לא סובר כזעירי. ולכן אם השגחנו על הבהמה עד תחילת החודש השביעי, ולא יותר, השאלה אם ילדה בתוך שנתה חוששים שמא טינפה בדיוק בתחילת החודש השביעי.

■ ובאפשרות השנייה כולם מקבלים את דברי זעירי, והם נחלקים אם בהמה יולדת למקוטעין (לפני חמישה חודשים שלמים), לפי המסורת לא, ולדעת רבי יהושע עצמו כן.

■ ובאפשרות שלישית כולם מצריכים חודשים שלמים, והם נחלקים אם מקצת היום ככולו, לדעת רבי יהושע כן, ולכן גם אם ילדה ביום האחרון של השנה זה יכול להיות למרות שטינפה בסוף החודש השישי, ולפי המסורת לא.

2. אורי קנה עז שנותנת חלב, והיא ילדה אצלו זכר. האם החלב מוכיח שכבר ילדה?

חלב כסימן ללידה

○ הגמרא שואלת מה ההבדל בין רבי עקיבא לרבי יהושע? רבי חנינא מסורא ענה שנחלקו אם חלב פוטר: רבי עקיבא סובר שחלב פוטר, כי הולכים אחר רוב הבהמות, והן חולבות רק אחרי לידה, ורבי יהושע סובר שיש מיעוט חולבות בלי ללדת, ולכן ספק.

הגמרא מקשה: האם רבי יהושע חושש למיעוט? הרי במשנה ביבמות רבי יהושע אמר שאלמנה שבעלה מת בלי בנים ואין לו אח ידוע, לא חוששת שחמותה, אפילו אם היתה מעוברת, ילדה בן שיזיק אותה ליבום: כי מצרפים את מיעוט המפילות למחצית הנולדים שהן נקבות, ולכן לידת זכר היא מיעוט, ולמיעוט לא חוששים!
לכן הגמרא מסיקה שצריך להפוך את הדעות: רבי יהושע סובר שחלב פוטר, ורבי עקיבא חושש למיעוט ולכן סובר שלא, ובאמת יש ברייתא שהופכת את הדעות במפורש.

3. העז של דני ילדה שלוש בנות, וכל אחת מהן ילדה שלוש. האם כולן מתעשרות ביחד?

צירוף ולדות למעשר בהמה

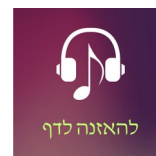
○ הגמרא מביאה ברייתא שאומרת שגדייה שילדה שלוש בנות וכל בנותיה ילדו שלוש שלוש, כולן נכנסות לדיר להתעשר (במעשר בהמה, בהמות שנולדו באותה שנה מעשרים יחד). רבי שמעון אמר שראה גדייה שעשרה בתוך שנתה, והגמרא תברר במה הוא חולק.

הגמרא שואלת למה הבריייתא אומרת שכולן ילדו שלוש, והרי די שאחת תלד שלוש והשאר שתיים (עשר בסך הכול)! ועונה שמכיוון שאחת חייבת ללדת שלוש, הבריייתא נקטה את כולן.

הגמרא שואלת שוב למה צריך שלוש בכלל, והרי ייתכן שכולן ילדו שתיים והאם תלד איתן

הדף לע"נ
אמו"ר שלמה חיים משה ב"ר שמואל מנחם הכ"מ
נלב"ע י"א כסלו התשפ"ו

עוד אחת! ומכאן משמע שהתנא סובר שעז לא יולדת פעמיים בשנה.
בתחילת הדף הבא הגמרא מנסה להוכיח מכאן שגם עז שטינפה לא חוזרת ויולדת בתוך
שנתה. אבל הגמרא דוחה את הניסיון: כי גם אם עז שטינפה כן חוזרת ויולדת בתוך שנתה,
עז שילדה לידה גמורה ודאי לא.